

Liite 1.

Luonnonsuojelualueen aluekohtainen hoitosuunnitelma vuosille 2017-2025

1. Aluekohtaiset hoidon periaatteet

Luonnonsuojelualueen hoidon yleiset periaatteet on esitetty kappaleessa 5.1. Liitteenä olevassa aluekohtaisessa hoitosuunnitelmassa kuvataan kullekin hoidettavalle alueelle osoitetut hoitotoimet yksityiskohtaisesti. Alueet on numeroitu liitteinä 2 ja 3 olevien karttojen mukaisesti siten, että luonnonsuojelualueen osa-alueet, joille hoitotoimia kohdistetaan, on jaettu kulttuurivaikutteisesti hoidettaviin alueisiin (liitteen 2 alueet 1a, 1b, 2, 3 ja 4) ja luonnonmukaisesti hoidettaviin alueisiin (liitteiden 2 ja 3 keltaiset alueet). Lisäksi hoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen jokiuoma ja siihen kohdistettavat hoitotoimet, ja Selännekadun päässä olevat kevyenliikenteen sillan molemmin puolin sijaitsevat vesialueet (liitteenä 2 olevassa kartassa sinisellä rasterilla merkityt alueet), joille käyttö- ja hoitosuunnitelma mahdollistaa ruoppaamisen avoimen vesialueen lisäämiseksi. Alueille, joita ei tässä hoitosuunnitelmassa erikseen mainita, ei osoiteta aktiivisia hoitotoimenpiteitä (liitteiden 2 ja 3 vihreät alueet). Tämä hoitosuunnitelma kattaa ainoastaan luonnonsuojelualueen rajojen sisäpuolella olevat alueet. Luonnonsuojelualueeseen läheisesti liittyvät alueet, joille on olemassa erillinen hoitosuunnitelma (liitteessä 2 keltaisella rasterilla merkityt alueet 1, 2 ja 3), on kuvattu käyttö- ja hoitosuunnitelman kappaleessa 6.0.

2. Jokiuoma

Suojelupäätöksessä erikseen mainittu suojelun tarkoitus on joki- ja puroluonnon suojelu. Jokiuomassa puiden varjostuksella ja puista varisevalla lehtikarikkeella ja puuaineksella on merkitystä joen eliöyhteisöjen rakenteen ja virtakutuisten kalojen poikastuotantoalueiden laatuun vaikuttavana tekijänä. Isot jokeen kaatuneet puut ovat osa luonnontilaista jokimaisemaa ja tärkeitä suojapaikkoja ravuille ja jokikaloille. Joessa olevat padottavat puut lisäävät vesisyvyyttä ja mahdollistavat lohikalojen paremman selviämisen talvesta. Jokeen kaatuneet puut myös heijastavat virtausta vastarannan suuntaan lisäten siten joenuoman mutkaisuutta ja luoden aikaa myöten ulkokaarteeseen koveroita, joissa koskikalat viihtyvät. Lisäksi joessa olevat puut ja oksat ovat kymmenien vesiperhos- ja päivän- ja koskikorentolajien ravintoa ja kotelonrakennuksen raaka-ainetta. Jokiuomassa ja sen lähialueella tehtävissä

hoitotoimissa tulee huolehtia, että uoma säilyy luonnonvaraisten eliöiden kannalta laadullisesti riittävän korkeatasoisena ja monipuolisena ympäristönä.

Roskia ja kariketta patoavia jokeen kaatuneita puita voidaan kuitenkin harkitusti poistaa kohdista, joissa jokeen kaatunut puuaines merkittävästi rajoittaa veden virtaamista. Tavoitteena ei ole täysin puhdas uoma mutta ei myöskään risujen, oksien ja roskien kasaantuminen jokeen kaatuneiden puiden yläpuolelle. Erityisen paljon jokeen kaatuneita puita on Urpolanlammen ja Pitkäjärven välisellä alueella.

Käyttö- ja hoitosuunnitelma mahdollistaa jokiuoman ruoppauksen imuruoppaamalla rannalta käsin Selännekadun ja Lohikadun välisen sillan molemmin puolin (ks. liite 2). Ruoppaamisen tavoitteena on säilyttää virtaavan veden uoma alkuperäisellä paikallaan ja hidastaa alueen umpeenkasvun kehittymistä alkuperäisessä rauhoituspäätöksessä mainitun puroluonnon, sitä reunustavan lehtokasvillisuuden ja maiseman säilyttämistä koskevan perusteen mukaisesti. Imuruoppaus toteutetaan kevyen liikenteen väylältä siten, että rannan kasvillisuus ei vaurioidu. Imuruoppauksesta tulee tehdä ruoppausilmoitus Etelä-Savon ely-keskukseen. Ruoppauksesta tulee tehdä erillinen tarkempi suunnitelma, jossa arvioidaan ruoppauksen mahdolliset vaikutukset myllyn alapuolisille taimenen kutualueille, ja jossa kuvataan tarvittavat toimet taimenen kutualueisiin kohdistuvien vaikutusten minimoimiseksi, sekä ruoppausjätteen kuivattaminen ja poiskuljettaminen.

Kuva 1. Näkymä Selännekadun päässä olevalle kevyenliikenteen sillalle ja joen suvantoalueelle.

Kuva 2. Näkymä myllyn suuntaan.

Kuva 3. Luontokeskuksen takana on polulle ja jokeen kaatunut leppä.

Kuva 4. Urpolanlammen ja Pitkäjärven välisellä osuudella jokeen on kaatunut runsaasti puita.

Joulukuussa 2015 rikkoutui runkovesijohto Urpolankadulta Urpolanjoen myllylle vievän kevyenliikenteenväylän kohdalta rinteessä, josta kulkeutui runsaasti hienoa hiekkaa Urpolanjokeen myllyn alapuolelle. Maaston muodoista johtuen maa-ainekset kulkeutuivat jokeen myllyn alapuolella olevan kävelysillan kohdalta ja hienojakoinen hiekka kasautui noin 100 metriä myllyn alapuolella olevaan hitaasti virtaavaan joenuomaan, jossa joki on leveimmillään. Myllyn alapuolella olevat taimenen poikastuotantopaikat täyttyivät hienojakoisilla maa-aineksilla ja on todennäköistä, että kutukuopissa olleet mätimunat tuhoutuivat. Parhaimmilta taimenen poikastuotantoalueilta poistettiin lapioimalla hienojakoista ainesta tärkeimpien soraikkojen kohdalta lokakuussa 2016. Toimenpiteelle haettiin ja saatiin Ely-keskuksen poikkeuslupa (ESAELY/925/2016). Toimenpide tulee tarvittaessa toistaa.

Kuva 5. Putkirikko joulukuussa 2015 aiheutti hiekkavyöryn jyrkkää rinnettä pitkin Urpolanjokeen myllyn alapuolella.

3. Kulttuurivaikutteisesti hoidettavat alueet

Alue 1a. Luonnonsuojelualueen osa, joka rajautuu Urpolan kartanon ja luontokeskuksen takapihaan ja Urpolanjokeen

Alueen kuvaus: Alueen sijainti on kuvattu liitteen 2 kartalla violetilla katkopisteviivalla ja tunnuksella 1a. Alue käsittää kapean kaistaleen joen ranta-alueutta Urpolan luontokeskuksen ja kartanon takana. Kartanon pihapiiri on todennäköisesti aikoinaan ulottunut rantaan saakka, mikä näkyy runsaana kulttuurivaikutuksena lajistossa. Puusto on lehtipuuvaltaista ja pensaskerroksessa on puutarhakarkulaisena mm. korallikanukkaa. Puut muodostavat kapean rivistön aivan joen rannassa, muutoin alue on enimmäkseen kartanon ja luontokeskuksen vähemmälle hoidolle jäänyttä takapiha-alueutta.

Hoitotoimet: Huonokuntoisia ja jokeen kaatuneita puita voidaan poistaa. Urpolanlammen puoleiseen alueen osaan on mahdollista avata 1-2 näkymäaluetta Urpolan kartanon suunnasta joelle. Lahopuustoa ei jätetä. Poistetut runkopuut sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan alueelle 1b. Vieraslajit poistetaan.

Hoidon tavoite: Puistomaiseen ympäristöön sulautuva joenranta, jossa puuston ja pensaskerroksen ohella myös avoimia näkymiä joelle.

Alue 1b. Luonnonsuojelualueen osa, joka rajautuu aarimaahan ja Urpolanjokeen

Alueen kuvaus: Alueen sijainti on kuvattu liitteen 2 kartalla violetilla katkopisteviivalla ja tunnuksella 1b. Alue käsittää joen ranta-alueen aarimaan reunasta Urpolanjokeen. Alueen kasvillisuus on rehevää ja lehtipuuvaltaista. Varsinaisia lehtolajeja alueella ei ole. Valtapuulajina on harmaaleppä. Pensaskerros on suhteellisen runsasta. Lahopuustoa on jonkin verran (kuva 7).

Hoitotoimet: Alue säilytetään runsaspuustoisena ja kasvillisuus varjostavana. Kevyet hoitotoimet ovat mahdollisia. Huonokuntoisimpia puita on mahdollista harkinnanvaraisesti poistaa, mikäli puun poistamisen ei katsota olennaisesti vaikuttavan metsikön valaistusolosuhteisiin. Rungot jätetään lahoppuiksi alueelle. Jos irronneet oksat muodostavat kasoja, oksat on mahdollista kuljettaa muualle, mikäli niitä ei voida maisemoida ls-alueelle. Pensaskerros säilytetään pääsääntöisesti runsaana. Vieraslajit poistetaan.

Hoidon tavoite: Luonnontilaisen kaltainen taajamametsä. Kasvillisuus pääsääntöisesti sulkeutunutta. Ei avoimia näkymiä joelle.

Kuva 7. Aarimaan reunaa Urpolan luontokeskuksen kohdalla joen vastarannalla.

Alue 2. Urpolanjokeen rajautuva pelto

Alueen kuvaus: Alue käsittää aarimaan kaakkoispuolella olevan vanhan pellon ja Urpolanjoen välissä olevan rantakaistaleen, joka sijoittuu luonnonsuojelualueelle. Alue on merkitty liitteen 2 karttaan violetilla katkopisteviivalla ja tunnuksella 2. Pelto on todennäköisesti ulottunut aiemmin rantaan saakka mutta nyt rannassa kasvaa huonokuntoisia leppiä ja pajukkoa sekä muutama koivu (kuva 8).

Hoitotoimet: Huonokuntoisia, katkenneita puita on mahdollista poistaa. Hyväkuntoiset puut jätetään pystyyn. Pensaskerrosta on mahdollista raivata sen verran, että avataan näkymiä pellolta Urpolanjoelle. Vieraslajit poistetaan. Alueelle ei jätetä lahoppuustoa. Poistetut runkopuut sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan lahoppuiksi alueelle 1b.

Hoidon tavoite: Luonnonmukaisesti hoidettu joenranta, jossa puu- ja pensasryhmiä ja näkymiä Urpolanjokeen.

Kuva 8. Urpolanjokeen rajautuva vanha pelto aarimaan vieressä.

Alue 3. Selännekadun ja Lohikadun välissä oleva kevyenliikenteen väylä ja sen välitön ympäristö

Alueen kuvaus: Alue on merkitty liitteen 2 karttaan violetilla pistekatkoviivalla ja numerotunnuksella 3. Alueeseen kuuluu Selännekadun ja Lohikadun välisen kevyenliikenteensillan lähiympäristö noin 5 metrin levyiseltä vyöhykkeeltä ja kevyenliikenteen väylään rajautuvat lehtipuuvaltaiset Urpolanjoen ranta-alueet.

Hoitotoimet: Avataan näkymiä vesialueelle. Suurempia hyväkuntoisia puita ei poisteta mutta pensaskerrosta harvennetaan ja jätetään pensaita ja nuoria puita ryhmiin. Lahopuuta ei pääsääntöisesti jätetä hoidettavalle alueelle.

Hoidon tavoite: Luonnonympäristöön sulautuva luonnonmukaisesti hoidettu taajamametsä.

Alue 4. Urpolan myllyn ympäristö ja piha-alueet

Alueen kuvaus: Alue on merkitty liitteen 2 karttaan violetilla pistekatkoviivalla ja numerotunnuksella 4. Alue on selkeästi rakennettua ympäristöä, joka yhdistyy luontevasti sitä ympäröivään luonnontilaiseen ympäristöön. Luonnonsuojelualueen solmukohta ja kokoontumispaikka.

Hoitotoimet: Myllypadon yläpuolella olevan altaan ympäristö pidetään avoimena, samoin rakennusten piha-alueet ja kulkuyhteyksien reunusalueet. Suuret puut säilytetään myös rakennusten piha-alueilla. Olemassa olevia istutuksia hoidetaan mutta uusia istutuksia ei pääsääntöisesti tehdä. Alueelle ei varastoida lahoppuvarantoa.

Hoidon tavoite: Luonnonympäristöön sulautuva luonnonmukaisesti hoidettu piha-alue.

4. Luonnonmukaisesti hoidettavat alueet

Alue 1. Myllyn alapuolella Urpolanjoen pohjoispuolella oleva metsikkö

Alueen kuvaus: Alue on merkitty liitteen 2 karttaan keltaisella värillä. Joen ranta on tällä kohtaa jyrkkä ja hoidettava alue alkaa rantatörmän yläosasta ja jatkuu luonnonsuojelualueen rajalle saakka. Hoidettavan alueen läpi kulkee luontopolku (kuva 9). Alueella kasvaa lehtikuusia ja pihtoja. Pensaskerros ja aluskasvillisuus ovat paikoin niukkaa. Pensaskerroksessa tilaa ovat valtaamassa pienet, noin 1,5-4 metriä korkeat kuusentaimet. Kuusentaimien tiheys ei kuitenkaan vielä ole kovin suuri, ja varjostava vaikutus jää pienialaiseksi. Kuusentaimista noin 50 % on pihtakuusia.

Hoitotoimet: Kuusentaimista poistetaan kaikki pihtakuuset ja osa (noin 30 %) tavallisen kuusen taimista. Suurempia havupuita ei poisteta. Poistoa ei tehdä tasaisesti vaan puustoa jätetään myös tiheämpiin ryhmiin. Vieraslajit poistetaan, alueella kasvaa jonkin verran ainakin terttuseljaa.

Hoidon tavoite: Alueen alkuperäisestä luonnontilaisesta kasvillisuudesta ei ole tietoa. Valon määrää lisäämällä ja huolehtimalla siitä, että vierasperäisen alueelle istutetun puulajiston osuus ei lajistossa kasva, pyritään luomaan olosuhteet alueen luonnontilaiselle kasvillisuudelle, joka todennäköisesti on sisältänyt rehevälle harjumetsälle tyypillisiä lajeja.

Kuva 9. Luonnonmukaisesti hoidettava luonnonsuojelualueen osa, jossa kasvaa ja lehtikuusta ja pihtakuusta.

Alue 2. Urpolanlammen ja Pitkäjärven välissä Urpolanjoen eteläpuolella oleva metsikkö

Alueen kuvaus: Alue on merkitty liitteen 3 karttaan keltaisella värillä. Joen ranta on lehtipuuvaltainen, puulajeina koivu ja harmaaleppä. Noin 5 metrin päässä rantaviivasta aina luonnonsuojelualueen rajalle saakka kasvaa runsaasti kuusta (kuvat 10-13). Kuuset ovat 3-8 metriä korkeita ja kuusi on paikoin valtapuulaji. Aluskasvillisuus on paikoin niukkaa osittain kuusen varjostavan vaikutuksen vuoksi. Alueella kasvaa jonkin verran tertsuseljan taimia ja muutamia tuomipihlajia. Mikael-koululle johtavan polun ja sillan kohdalla kasvaa polun molemmin puolin melko tiheästi noin 5 metrin korkuista harmaaleppää (kuvat 14 ja 15). Lumisina talvina lepät ovat taipuneet voimakkaasti ja osa latvuksista on katkennut. Katkenneita latvuksia on siirretty polulta syrjään siten, että polun läheisyyteen on kasattu paikoin runsaastikin katkenneita latvuksia kasoiksi (kuva 16).

Hoitotoimet: Kuusista ehdotetaan poistettaviksi noin 50 % siten, että poisto painottuu pienimpiin runkoihin. Harvennusta ei tehdä tasaisesti, vaan harvennuksessa jätetään avonaisempia ja tiheämpiä alueita samalle alueelle. Harvennukset tehdään metsurityönä aiheuttaen mahdollisimman vähän vauriota pintamaalle ja kenttä- ja pensaskerroksen kasvillisuudelle. Harmaalepän latvuskasat hajotetaan ja ripotellaan maastoon lahoppuiksi. Lehtipuustoa ei harvenneta. Hoidossa on huomioitava vaara vieraslajien ja puutarhakarkulaisten leviämiselle alueelle. Tämän vuoksi maaperän rikkoontumista tulee välttää ja havaitut vieraslajit poistaa välittömästi.

Hoidon tavoite: Lisätä ensi vaiheessa valon määrää ja luoda kasvutilaa lehtipuuvaltaiselle kasvillisuudelle.

Kuva 10. Urpolanjokea Urpolanlammen puoleiselta sillalta Pitkäjärvelle päin kuvattuna.

Kuva 11. Urpolanjoen etelärantaa Mikael-koulun kohdalla.

Kuva 12. Urpolanjoen etelärantaa Mikael-koulun kohdalla.

Kuva 13. Urpolanjoen etelärantaa Mikael-koulun kohdalla.

Kuva 14. Urpolanjoen etelärantaa Mikael-koulun kohdalla.

Kuva 15. Urpolanjoen etelärantaa Mikael-koulun kohdalla.

Kuva 16. Mikael-koululle johtava polku koulun vastarannalla.

